

وضعیت آشفته لبنان

محمدحسن یوسفی

منتقد ادبی

همیشه اسم «غادة السمان» در کنار «نجیب محفوظ» به عنوان یکی از بزرگ‌ترین نویسندگان جهان عرب بر تارک ادبیات می‌درخشد. این کتاب حس و حال غریبی دارد و از قضا اولین رمان غادة السمان است که در فضای جنگ داخلی بیروت نوشته شده. لازم است بگوییم که رمان ارتباط چندانی با موضوع حزب... یا جنگ امروز لبنان با رژیم غاصب صهیونیستی ندارد اما فضای بسیار خوبی از بیروت را تشریح می‌کند که خواندنش خالی از لطف نیست.

رمان «بیروت ۷۵» اثر غادة السمان، نویسنده‌ی لبنانی، یکی از آثار مهم در ادبیات عرب است که تصویرگر زندگی در بیروت قبل از جنگ داخلی لبنان است. داستان این کتاب حول محور چند شخصیت اصلی می‌چرخد که هر یک از آنها با آرزوها و اهداف متفاوتی به بیروت می‌آیند، اما در نهایت با واقعیت‌های تلخ و پیچیده این شهر روبه‌رو می‌شوند.

داستان در بیروتی روایت می‌شود که در آستانه جنگ داخلی است؛ شهری پر از تضادها، فساد سیاسی، نابرابری اجتماعی و آرزوهای بر باد رفته. شخصیت‌های اصلی کتاب هر کدام نماد قشری از جامعه هستند که با امید به آینده‌ای بهتر وارد بیروت شده‌اند، اما با گذر زمان، متوجه می‌شوند که این شهر رؤیاهایشان را بر باد می‌دهد و آنچه از زندگی‌شان باقی می‌گذارد، فقط ناامیدی و شکست است.

یکی از شخصیت‌ها «فارس»، جوانی روستایی است که به بیروت آمده تا به ثروت برسد. او به دنبال موفقیت و بهبود شرایط زندگی خود است، اما به تدریج درگیر مسائلی همچون فساد و نابرابری‌های اجتماعی می‌شود و این شهر پرزرق و برق، آرزوهای او را می‌بلعد.

شخصیت دیگر «یاسمین»، دختری است که از محدودیت‌ها و فشارهای جامعه سنتی خود یعنی دمشق فرار کرده و به بیروت آمده تا آزادی و عشق واقعی را تجربه کند اما او نیز در نهایت با واقعیت‌های تلخ زندگی در این شهر مواجه می‌شود.

داستان به طور کلی، نمایانگر انحطاط و سقوط اجتماعی است که شخصیت‌ها در بیروت تجربه می‌کنند؛ جایی که آرزوهایشان به کابوس تبدیل می‌شود و آنها در گردابی از فساد و خشونت فرو می‌روند.

بیروت ۷۵ به شکلی نمادین، وضعیت آشفته و نابسامان لبنان قبل از جنگ داخلی را به تصویر می‌کشد و خواننده را با مشکلات و چالش‌های پیچیده جامعه آن زمان روبه‌رو می‌کند.

با جملات ساسان ناطق، قدمی زده‌ایم در یک «خانه امن»

خاطرات شورانگیز یک پلیس

جزئیات به‌سادگی عبور نکرده و دقت روایت‌ها برایش مهم بوده است. رفت و برگشت‌های زمانی کتاب هم یکی دیگر از شگردهای او برای جذاب‌تر شدن خانه امن به‌شمار می‌رود. در کل بنده انتخاب این نویسنده برای گفتگو با سردار نوروزی و نوشتن خاطرات ایشان را مثبت ارزیابی می‌کنم. یقیناً نویسنده می‌توانست با استفاده از برخی تکنیک‌های نویسندگی، بدون تصرف در حرف‌های راوی، درون مایه هیجانی خاطره‌ها را بیشتر کند.

روایت اول شخص کتاب، انتخاب زیرکانه‌ای به نظر می‌رسد. ساسان ناطق با این انتخاب توانسته خودش را از روایت بیرون بکشد و خواننده را بچسباند به راوی.

■ ماجرا محور بودن خاطرات

قلم ساسان ناطق در این اثر یک ویژگی درخشان دیگر هم دارد. او تا آنجا که توانسته ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی و نظامی سردار نوروزی را در این کتاب ۳۱۲ صفحه‌ای روایت کرده است. با این حال مادر خانه امن بیش از هر چیزی با ماجراهای زندگی بهرام نوروزی روبه‌رو می‌شویم. همین ماجرا محور بودن خاطرات یکی دیگر از شاخصه‌های ارزنده خانه امن به حساب می‌آید. درگیر شدن ذهن و دل مخاطب با سوز و ماجراهای مربوط به آن می‌تواند یک اثر را ماندگار کند.

■ مشوقی برای خواندن

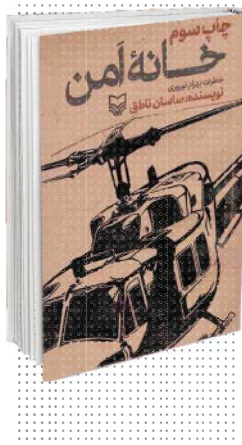
«خانه امن» را سوره مهر در سال ۱۴۰۰ به سفارش نیروی انتظامی چاپ و منتشر کرد و در همان سال هم به چاپ سوم رسید. استفاده از تصویر بال‌گرد نظامی در طرح جلد تا حدود زیادی تکلیف مخاطب با مفهوم «خانه امن» را مشخص می‌سازد. ترکیب رنگ و نقش و جنس طرح جلد کتاب به دل من نشست و بید می‌دانم این چیدمان هنری، درویش‌ترین یک کتاب فروشی چشم مخاطب را بگیرد و او را به سمت کتاب بکشد. بنده دلیل استفاده از رنگ خاکی جلد در حالی که کاغذ کتاب کاهی است را نفهمیدم. بگذریم! حرف زدن در این باره توضیح واضحات است. براساس پرس‌وجوی بنده هنوز هم تعدادی از این اثر در فروشگاه سوره مهر موجود است که نشانه خوبی نیست.

معرفی یک کتاب سه سال بعد از انتشار به قول معروف محلی از اعراب ندارد با این حال من حیفم آمد که بعد از خواندن، چند خطی درباره آن ننویسم. نمی‌دانم چرا به غیر از یک برنامه کتابی در شبکه تلویزیونی کتاب هیچ رسانه‌ای به این اثر نپرداخته است. خدا کند این یادداشت مشوقی باشد برای خواندن «خانه امن».

مکت

فرزند تبریز

ساسان ناطق، سال ۱۳۵۴ در تبریز به دنیا آمد. او از ستین نوجوانی به فعالیت‌های پایگاه بسیج و مسجد علاقه مند شد که این ارتباطات به آشنایی اش با افراد مختلف انجامید. داستان‌های او، نظیر «وقتی جنگ تمام شود» و «ما سه نفر بودیم»، برگرفته از خاطرات این افراد است. ناطق در سال ۱۳۷۴ در رشته مدیریت دولتی پذیرفته شد و هم‌زمان نویسندگی را آغاز کرد. اگرچه مدرک تحصیلی‌اش چندان به کارش نیامد، اما تجربیات آن سال‌ها تأثیر زیادی بر آثارش گذاشت. داستان‌هایی چون «ترس خورده» و «دقیقه‌های بارانی» نتیجه همین تجربیات هستند.

راوی خانه امن

در متن و بطن

رخدادهایی قرار

داشته است که

هر کدام برای

خودشان یک

فصل مهم تاریخ

ایران هستند.

چیزهایی مثل

کتک خوردن

طلاب در فیضیه،

تشکیل کمیته و

عضویت راوی در

این نهاد انقلابی

حمیدبناء

نویسنده

و منتقد ادبی

چند ماهی می‌شد که «خانه امن» به دستم رسیده بود ولی وقت خواندنش را نداشتم تا این که در یکی از روزهای گرم آخر تابستان کتاب را برداشتم و شروع کردم به خواندن. شروع سختی هم نبود چون که هم راوی کتاب را می‌شناختم و هم نویسنده آن را. سردار بهرام نوروزی راوی خانه امن» یکی از فرماندهان قدیمی و خوشنام نیروی انتظامی محسوب می‌شود که این روزها دوران بازنشستگی خود را سپری می‌کند. ساسان ناطق هم نویسنده میان سال و خوش قلم ادبیات پایداری است که آدم از خواندن آثارش پشیمان نمی‌شود.

■ هنر نویسنده خوب

نویسنده، تدوین خاطرات سردار نوروزی را از روزهای کودکی و نوجوانی وی آغاز کرده و چینش خاطره‌ها به شکل خطی در سال ۱۳۷۰ به پایان می‌رسد. جزئیات روایت‌ها نشان می‌دهد که ساسان ناطق حساسیت بالایی به خرج داده تا خاطرات، مستند و دقیق باشند. قلم ایشان هم توانسته ضمن حفظ اصالت شکل و شیوه گفتار راوی، خاطره‌ها را شیرین و خواندنی کند. این هنر یک نویسنده خوب است که بدون تغییر زیاد در واژه‌ها و به اصطلاح حرف گذاشتن در دهان راوی، کتاب خوب و جذابی بنویسد.

■ ماجرای ادغام کمیته

خواندن خاطرات سردار نوروزی برای من شیرینی خاصی داشت. صفحه به صفحه که جلو می‌رفتم رویدادها و اتفاقات زندگی حاج بهرام هیجان‌زده‌ام می‌کردند. بهرام نوروزی در دهه‌های ۴۰، ۵۰ و ۶۰، ماجراهایی را تجربه کرده که هر کدام بخش مهمی از تاریخ انقلاب هستند. درواقع مخاطب «خانه امن» علاوه بر خواندن خاطرات آقای نوروزی، از نگاه او مسافر تاریخ معاصر کشورمان هم می‌شود.

راوی خانه امن در متن و بطن رخدادهایی قرار داشته که هر کدام برای خودشان یک فصل مهم تاریخ ایران هستند. چیزهایی مثل کتک خوردن طلاب در فیضیه، تشکیل کمیته و عضویت راوی در این نهاد انقلابی، مبارزه بچه‌های کمیته و ارتش و سپاه با اشرار در شهرهای غربی کشور، سنگ‌اندازی بنی‌صدر جلوی پای نیروهای سپاه، همراهی راوی با بزرگانی همچون بروجردی و پیچک و کجویی و ابوشریف، ترور نیروهای ارزشمند نظام در سطوح مختلف به دست منافقین، مقابله با سازمان مجاهدین خلق، درگیری با قاچاقچیان مواد مخدر، حج خونین، دفاع مقدس، عملیات مرصاد، رحلت امام خمینی (ره) و نهایتاً ماجرای ادغام کمیته و ژاندارمری و شهربانی.

■ خاطره‌های شورانگیز

به نظر بنده اگر خواننده کتاب در حد همین خاطرات سردار نوروزی هم با این وقایع آشنا بشود، «خانه امن» به هدف خودش رسیده و می‌توانیم آن را یک اثر مفید برای عموم مخاطبین قلمداد کنیم. جدای از جنس صمیمی و مهربان و در عین حال شورانگیز خاطره‌ها، از این منظر نیز خانه امن آقای نوروزی ارزش و قدر بالایی دارد. مطالعه اثر نشان می‌دهد که ساسان ناطق علاوه بر تدوین خاطرات، پژوهش هم کرده تا اشارات راوی صحیح و بدون اشکال باشد. از سر و شکل خاطره‌ها می‌توان به این نکته پی‌برد که ناطق تلاش از کنار

